

num pendens ab umbilico præfixum) sciendum est, commune obstetricibus officium fuisse, sicut modo est, postquam conceptus in lucem editus elevatus à terra, de quo more agemus *Tom. ult. Tautolog. 7.* natum lavare, umbilicum præcidere, & cad fallere fale. Ridelicium arbitror illud Galeni, lib. 1. de *Sanitat. tuend. cap. 7.* (quod excusat Rhodigin. lib. 6. cap. 2. asserens, opus nequaquam medicorum principis) dicentis, plurimum conducere, ut densior, solidiorque ijs, quæ intus sunt partibus, redatur, quàm primum fale modico inspergatur cutis infantis. Sal igitur uti mordax illo in statu noceret, & nequaquam curem recens nati solidaret. Huiusmodi placium videtur arrisisse Hieronymo; sed solummodo videtur, uti sensu proprio verba Maximi Doctoris exponemus. Quomodo igitur fale arido respergendum infantile corpus, quàm Galeus ibid. notet uti Seythicum & barbarum recens editos lavare frigida? *Quis (inquit) hominum, qui apud nos sunt, ferat infantulum recens editum, & adhuc calentem, ab utero ad flumen ferre; ibique, quod Germanos facere aiunt, veluti ferrum candicans in frigidum humorem mergere; quo & periculum natura fiat, & corpus ipsum roboretur?* Quod reprobat Galenus, plaudic Aristoteles lib. 7. *Politia. cap. 17. Prodest statim (ait) & contra frigora assuescere à parvis pueris: hoc enim & ad valetudinem, & ad bellica facta maxime accommodatum est: quare apud multos Barbaros mos est, his quidem in flumen frigidum infantem mergere: bis vero parvum trigonemum inducere, veluti Celtis.* De Thracibus canit Sidon. Apollinar. in *Maorian. panegyri. v. 205.*

Sale aspergentium in lucem incredibile.

Galen.

Olim flumines gelido mergebatur. Aristorel. Meteor. Cæliarum.

Sid. Appol.

Italorum.

Virgil.

Valer. Flac.

Claudian.

Senec.

Alliarum etiam nationum.

Hendiady.

Metonymia

Aqua salia dicitur Sal.

*Excipit hic natos glacies, & matris ab albo
Artus infantum molles nix Cimbrica durat.
Pectore vix alitur quisquam, sed ab ubere tractus
Plus potat per vulnus equum: sic lacte relicto
Virescentem gens tota bibit.*

Celte imprimis nobiles luere, qui hac consuetudine editos in lucem infantes, & clypeo impositos ad flumen Rhenum deferbant, proijciabantque in gargitem. Numanus de Italis apud Virgilium, lib. 9. *Aneid. v. 603.* tumens dicit:

*Durum à stirpe genus: natos ad flumina primum
Deserimus: sævoque gelu duramus & undis.*

Idem Valer. Flaccus lib. 3. *Argonautar. v. 413.* & Claudianus de 3. *Consul. Honor. v. 346.*

*Tam sævo duravimus amne
Progeniem, natosque rudes. Cum totis iam brunna rigeret
Imbribus, & solidis hæerent flumina limphis,
Nudum prægelidâ durando firmat in unâis.*

Ut à teneris unguis assuescerent duris Lacedæmones in frigore probabant filios. *Spartam* (inquit Marc. Senec. *Suasor. 1.*) *Eurotas amnis circumjuit, qui pueritiam indurat ad futuræ militiæ patientiam.* Unde de Germanis ait Pompon. Mella, lib. 3. de *Situ orb. cap. 3. Maximo frigore nudi agunt.* En Antiquorum barbariæ, quam etiam refert in *Lycurg. Plurarchus.*

54 Mos est, infantes nuper editos lavare, fordesque, detergere; simulque studere artuum corroborationi; quod quidem fit modò aquâ coctâ myrto aliisque floribus: olimque aquâ falsa vel naturaliter vel artificiosè colliquato fale. Siccinè sensus testimonij erit perspicuus sumptis per Hendiadyum duobus extremis pro uno tantum argumento. *Non est lota, nec fale salita:* id est, aquâ falsa non est lota: quæ aqua profecto optima in soliditatem membrorum & cutis callum. Meronymia utique est, dum dicitur *Sal aquâ fale confecta;* igitur accipitur pro continente contentum. *Pes tuus non est subtritus:* Deuteron. 8. 4. id est, calcæus, uti dicitur ibid. cap. 29. 5. *Nec calcæamenta pedum vestrorum veta state consumpta sunt.* Ita Thren. 1. 9. *Sordes eius in pedibus eius.*

Hoc est, in soleis, sive cothurnis. Ezechiel. 44. 20. *Attendant capita sua:* nimirum, comam. Genes. 49. 26. & Deuter. 33. 16. *Super verticem Nazarai:* scilicet, super caesariem. Daniel. 14. 35. *Apprehendit eum Angelus in vertice eius:* videlicet, in nexu, flexu, seu comæ catenula. Virgil. lib. 7. *Aneid. v. 185. Et cristæ capitum,* pro galeatum cristis. Ibid. v. 147. *Et vina coronant:* nempe crateras vina continentis. Haud aliter in præsentia auctoritate sal dicitur aqua falsa, quæ saltur cutis in fantes, simulque abluatur. Haud quia aqua pura lotus, & arido fale aspersus recens natus; sed duntaxat, quoniam aquâ falsa lotus. Utitur tropo & in rem Cæl. Rhodigin. lib. 6. cap. 2.

Quo

Quo nomine semel, bisque sale ablucere per salubre est: præsertim si infans exuberet for-
dibus, & nimio plus sese promat humectatio. Hac de causa aqua salutaris nominatur,
Aqua non est lota in salute. Aqua frida tunc nocua, verum proficua falsa: quippe
quam pro illo ac in illo statu puerulis magnoperè commoda & opportuna. Aqua
hæcine salutaris næ; igitur in salutem infantis, non solum ut abluantur lordes, con-
tractas & secundinis; sed ut tractabilior, molliorque fiat caro pueri, humore prævo
interno per poros roboratos exeunte. Haud longe ab huiusmodi cogitatione Rab. Da-
vid & Salomon.

Cæl. Rhod.

Et aqua salutaris recens nati.

55 Nihilò fecius cogitandum de umbilici præfione in die ortus ingratisissima
Synagoga: ita ut non esse fale salitam, nihil aliud sit, quàm umbilicum non esse præci-
sum. Illud ergò intestinum quo conceptus matri coheret, illic ab obstetricibus seca-
tur; quodque remanet in corpore infantis confuitur, ut intus à natura ligetur: parti-
que illius fistula, quæ foris superest, fale, aliisque adstrictorijs pharacis conditur pan-
nisque occultitur, ut siccetur, & decidat. Adi Nicol. Nancel. lib. 5. *Analog. c. 2.* & Ludov.
Bonaciol. de *Fætu formation. cap. 8.* Hoc igitur sensu intelligendus Hieronymi. hic di-
cens: *Humorem corporum parvulorum salis adiectione sicari* (id est, aquâ falsa; quæ
per Metonymiam dicitur sal) *ut & fale siccetur corpus* (hoc est, fistula umbilici) *quod
pannis, ne desinat, servatur & stringitur; & membra tenerrima ne facile depræcen-
tur.* Depravarentur & facile, modò respergerentur arido fale; quippe anatomicum.
Unde dum sal in puero panno servatur, ne desinat; solummodo est in umbilici emi-
nentis seu defluxi intentam ariditatem: & aqua falsa, quæ abluatur infans, ut pueri
madentis deficiet humorem. Ideò dicit in lavacrum pueri, *Salis adiectione:* etenim
fale corpus non abluatur, sed aquâ cum adiectione salis. Quapropter totus textus in
unum propositum confuit: ita ut si sal purè accipiatur, intelligatur ad umbilici fistu-
lam desiccandum: si liquefactum, ad carnem infantis nati recens abluendam.

Expenditur Hieronymi sententia.

Hieronym.

56 Quin sit inusitatum, sal dicere, quicquid aliquid conficit, mistumque cum sim-
plici facit. Nos dicimus *aquam conditam*, saccharo, vel odoribus confectam: *Cos-*
lucisque Rhodigin. lib. 6. cap. 2. subdit: *Salem Indicum barbaro vocabulo saccharum
dici, animadvertimus.* Pariòrmiter, dum dicitur: *Nec aqua lota, nec salita:* id est,
quasi minime abluta aquâ confecta in functionem puritatis infantilis corporis; quæ
conditri solet in huiusmodi officium. Tunc itaque sal non propriè, sed metaphorice
accipitur; uti apud Plaut. in *Casin. Act. 2. scen. 3. v. 3. Plus salis, plusque leporis:* &
v. 6. *Neque salum, neque suave.* Eodem intuitu, ityloque Paulus ad Colossenses: *Ser-
mo vestrum semper in gratia, fale sit conditus.* Verbum ergo neque falsum, neque inful-
sum. Sal in eo nec parè, nec immodicè; ita ut nec severitas detrahat gratiæ, nec secur-
rilitas severè circumspiciat. Sale herclè conditum: non factum, sed venustum: ve-
nustum cum gratia, haud factum, cum affectatione, vel decore cuiusdam studiose,
ac exculpæ elegantis. Diluceat non dicacis, sed urbani iudicium ex verbis, tempo-
ri ac personis aptis; *Ut sciatis, quomodo oporteat vos unicuique respondere.* Hinc
gratia & fale condita. Gratiâ, ut eloquia & colloquia sint dulcia: fale, ut prudenti-
tiâ grata sint, & non acerba. *Sermo vestrum in gratia: id est, in dulcedine charitatis.*

Cæl. Rhod. *Sal meta-
phorice pro
matéria con-
dita, assu-
pta.*
Plaut.
Cœloq. 4. 6.

*Quodam sal
verborum.*

*Semper sit conditus fale sapientia, sicut bonus anima cibus; ut nihil inspidum, nihil
putidum habeat: nam cibus, cui sal immisetur, sit sapidus, & caro bene salita non
putrescit, nec fæcet. Ita sit & sermo vestrum: ut quasi cibus sapidus recipiatur ab ore
cordis audientium: non sit inspidus per insipientiam, nec putidus per admonitionem
carnalis delectationis, nec corruptus per admissionem falsitatis; sed semper fale spiritalis
sapientie conditus, & integritate veritatis incorruptus, atque odorem celestis & incor-
ruptibilis delectationis spirans.* Hæc hic Anselmus.

Alfens.

57 Aliqui nimis gratiosi volunt, cupiuntque videri: & dum cuncta conantur pro-
ferre festiva, exhibent ludicrè insulsa, atque tantâ mole mellis fastidiosa. Sese accom-
modant omni vento scientiæ, sedacentes inanibus verbis, vocumque folijs, sive cre-
pitaculis, salibus cuncta replentes, ut fiant audientibus acceptabiles. *Scurrilitates
verò, vel verba ociosa, & risum moventia aternâ clausurâ clammamus:* fulminat N. S.
Patriarcha, *Regul. Sancti. cap. 6.* *Perpende aternâ clausura:* id est, utenti sint
mœnia clausura. Haud in egressum, aliquid vel leve concedatur indultum: igitur quæ
non effutit inter faculares nugarum avidos; qui ita dicax atque procax inter Monachos
est: *Omnes delicias & lepores, & risu dignas urbanitates, & ceteras ineptias ama-
torum* (inquit Hieronymus, *Epist. 2. ad Nepotian.*) *in comædijis erubescimus; in sceli*

S. Bened. *Circumsp-
ectio quanto
debet esse in
Monachis.*
Hieronym.

Enulter... culi hominibus detestamur: quanto magis in Monachiis... Epist. ad Ephes. Clem. Alexand. lib. 2. Pædagog. cap. 5. Stobæum, ferm. 3. 4. & Basil. Ma-

U compescantur sa-... Turpis barda, duraque rusticitas, turpior scurrilis urbanitas; qua apparent bomol- gi, scurræ, qui iudicantur Eutrapelogi, iocosi. Hæcine non hilaritas, sed cerebri & animi levitas. Non sunt facetiæ, sed nugæ; queis status circumspèctio ridetur sine au- roramine. Si fale severitatis Monachorum condiendi sunt sæculares, eoque quasi pe- terra salis his brutis animalibus obijciuntur coram oculis; necesse est, ut qui Monacho iungitur quasi è falsi tactu æternæ vitæ sapore conditur. Verùm quid ex conversatio- ne? Exemplo pravo student corruptioni & corruptelæ; quippe tunc sales sine fale, sal insulsum, uti dicit Christus: Sal insatutum, ut ait Augustinus, lib. 1. de ferm. Dom. in mont. cap. 6. Dicam ex Sæctano, Satyr. 2. v. 114.

Monachi studiose fa-... Dum sibi blanditur facetus, suavis, lepulosus, dulcis, festivus, aretologus, emicat sæ- ne desipiens, insatuatus, factus urbane & stolidus. Lucent enim sapientes quasi lucer- nae lucentes in caliginoso loco: at splendor lucernæ lucet magis fale iniecto. Unde Plin. loc. cit. Optimum (ait) ex fale, quod olei quandam pinguedinem reddit. Est etiam in sale pinguedo, quod miremur. Lucernas melius, ampliusque ardere fale, asserunt Ari- stotel. Problem. sect. 23. & Plutarch. lib. 1. Sympos. cap. 9. Lucent ergo urbanitas Mon- chi, sed fulgebunt magis cum fale prudentia: minimeque erit prudentia mica, ubi aderit insulsiusinus scurræ. Bugnot. in præf. capit. Regul. Benedic. metricè monet:

Proficiscenda tibi semper scurrilia dicæ, Mundanosque iocos, verbaque vana, puta.

58 Incidunt alij in Scyllam, cupientes vitare Charybdin: igitur pro fale utuntur pipere, quippe non solum dicaces, sed & partheij proacissimæ dicendi libertate imi- tantes Callithenen, quem occidit Alexander Magnus propter intemptivos liberos sales. Marc. Senec. Suasor. 1. Longè ab sit (inquit Quincilian. loc. cit.) propositum il- lud: Potius amicum, quam dictum perdidit. Primum itaque considerandum est, & quis, & in qua causa, & apud quem, & in quem, & quid dicat. E medio leporum surgit amari aliquid: igitur uti festivi, ingeniosi, arguti in alijs commovent risum, sed in percussis implacabile odium. Ille se ab urbanitate lancea vindicavit: subdit Seneca, in- fitique: In omnibus regibus hæc urbanitas extimescenda est: Haud verba sunt volacilia; manent namque alta mente reposita, Nescit vox missa reverti; canit Horat. de Art. v. 390. fovetque in vulnere vulnus. Egyptijs placent periculosi sales: ait Senec. ad Helviam, cap. 17. siquidem periculo capitis student anxie dicerijs; ita ut nec fugerint infamiam, vel qui in folio vitaverunt culpam. Dicere quibat Provincia cum Ovid. lib. 2. Trist. Eleg. unic. v. 9.

De me mibi studium, vitæ quoque crimina demes: Acceptum refero verbis esse nocens.

Attamen luitur. Fufius Consul dicax Iberium acerbis facetijs irridere solitus; quarum apud præpotentes in longum memoria est: inquit Tacit. 5. Annal. cap. 2. & lib. 15. cap. 68. Asperis facetijs illusus, qua ubi multum ex vero traxere, acrem sui memoriam relin- quunt: qua per occasionem obviam excitatæ, movet gladium in iugulum, ut aliud pungi- goni non exeat futile verbum. Siccine non soliti luserè sales; quippe nunquam grati, qui nocere. Vide Senec. ad Albin. Epig. 5.

59 Hi sales patent sine fale, quippe discrimina cum quo condiebantur pipere; et; enim salibus insipidissimi facti. Sal ergo adhibendum salibus. Hinc asseror N. disci- pulus dixit: Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos. Hoc ultimum Habete pro futuro usurpandum: q. d. Habete in vobis sal, & pacem habebitis inter vos. Pacem habebitis, si sal & non sales habueritis: igitur sales; estò in festivam quasi iocofam pun- ctionem, perturbant opatam pacem. Non sales, sed sal; quippequam gratum, si ul- tra mensuram non est. Qui salibus aures audientium cordiunt, aliquid ambiunt, sese extollunt, sapientes salibus ipsi videntur: & sal, non sales habenda pro animorum conjunctione; quia captantes salibus ambitionem, nanquam habent vel inter se pa- cem. Si sal symbolum amicitia & prudentia, pace stabili regnabit amicitia, ubi rexe- rit prudentia. Sal & pax. Aprè: Sape dum quosdam maior scientia erigit, à cæterorum foecitate distinguunt: & quasi quod plus sapiunt, eò à virtute concordia desipiunt. Hi ita.

ita.

itaque audiant, quid per semetipsam Veritas dicat: Habete in vobis sal, & pacem ha- bere inter vos. Sal quippe sine pace non virtutis est donum, sed damnationis argumen- tum. Quod enim quisque melius sapit, eò deterius innoxè subiliter. Et iccirò innoxè subiliter, & multò maius merbitur suppliciam; quia prudenter si voluisset, potuit evitare pecca- tum. Huculque Gregor. N. p. 3. Pastoral. admonit. 23.

60 Reitat adhuc pro complemento Tautologia, disquiretur, quid sit in Scriptu- ra pactum falis? Aliud enim est pactum falis, & aliud res constituta in pactum falis. Primum sumitur proprie, secundum metaphoricè; quippe translativè ex proprietate, vel ex usu communi loquendi. Pactum falis nihil aliud significat nisi legem à Domino sanctam de sale. Levit. 2. 13. Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies. In omni obla- tione tua offers sal. Numer. 18. 19. Pactum falis est sempiternum coram Domino tibi (Aarõni) ac filijs tuis. Qua de causa loc. Levit. cit. subditur: Non auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo. Sal fœderis, idest, fœdus falis, per Hypallagen; ut illud Ie- rem. 44. 22. Propter malitiam studiorum destrorum: hoc est, propter studia malicia vestra. Hebr. 1. 3. Verbo virtutis sue. Luc. 12. 11. Spiritum infirmatis. Sic apud Pau- lum, Corpus carnis, corpus mortis. Coloss. 1. 22. Rom. 7. 24. Illud etiam Didus apud Virgil. v. v. 566. Soloite corde metum: aliaque, de quibus aliàs egimus, hæcque, Tautolog. 3. in. 23. 4. n. 3. & 4. Eodem proposito, quo in Sanctuario sal dicitur, Lev. 6. 12. Ignis in altari semper ardebit, quem nutriet Sacerdos. Ignis est iste perpetuus, qui nun- quam deficiet in altari: idest, lex stabilis de igne perpetuo; sicut Vestalibus imposta apud Romanos: Plutarch. in Camil. Lucan. lib. 9. Pharsal. v. 993. Virgil. 2. Aeneid. v. 149. Tibull. lib. 1. Eleg. 2. v. 6. & Ovid. 6. Fastor. v. 283. Sal igitur, aqua lustralis, & ignis nonnunquam in Sanctuario, quasi signa purificationis; quippe in emundationem corporum naturalem habent virtutem. Vid. Numer. 19. 9.

61 Hoc proprie de sale: translativè loquitur Abias Rex Iuda, dum dixit Iero- boam & omni Israël: Num ignoratis quod Dominus Deus dederit regnum David su- per Israël in sempiternum, ipsi & filijs eius in pactum falis? Videtur hæc in pactum falis esse Exergasiam, sive sententiam exergeticam, exponentem sententiam primam; quasi, in salis pactum, idem sit, ac in sempiternum. Vel per Hendiadyon, quo tropo quæsi duplici sententia exprimitur: quasi sempiternum sumatur, ut falis pactum in- violabile & improscindibile. Pactum, quodlibet ex mutuo consensu dici potest, ut fœdera: Genes. 2. 1. 31. 31. Uterque iuravit, & interunt fœdus. Quare cum positæ ad tempus fieri, erit pactum, sed non in pactum falis; quia pactum in salis pactum fo- nat inemercatè pertuum. Genes. 17. 7. Statuam pactum meum inter me & te, & in- ter semen tuum post te in generationibus fœdere sempiterno: & v. 13. Brit pactum meum in carne vestra in fœdus æternum. Numer. 18. 19. Omnes primitias Sanctuarij tibi de- di & filijs ac filiabus tuis iure perpetuo. Hoc est pactum in pactum falis, quod sem- piternum pactum. Unde uxor Loth in statuam falis dicitur conversâ, in signum per- petuitatis. Tam non caro corruptibilis, sed statuam falis semper manens: & dum sape au- feruntur ab ea membra integra, perseverat statuam falis: ait Irenæus, lib. 4. advers. Hæres. cap. 5. Salis itaque itacta, quia perpetua, quin à tempore edacæ; omnia de- pacente, consumpta. Acumen rutilet Tertulliani in Sodoma Carmin. v. 118. fucel- nentis:

Simul illic In fragilem mutata salem, stetit ipsa sepulchrum, Isaque imago sibi formam sine corpore servo ans. Durat adhuc etenim nuda statione sub atram, Nec pluvij dilapsa stru, nec diruta ventis, Quin etiam si quis multaverit advena formam, Protinus ex sese suggestu vulnera complet. Dicitur & vivere aïo iam corpore, sexus Munificos solito depungere sanguine menses.

Idem Irenæus, quo dudum. Addereque pollumus, quod Plin. lib. 31. cap. 7. Car- raris Arabia oppido, muros, domosque massis salis faciunt, aqua ferruminantes. Africa circa Uticam construit acervos salis ad coeliium spectem: qui ubi Solis; Lunaque indurere, nullo humore liqueant, vixque etiam ferro caduntur. Ut ergo fabula sit consona vero, inicit: Aliud in eo mirabile, quod tantandem noctu subvenit, quantum aie auferas.

Greg. Mag. Unde discor- dia cum so- lo sale?

Quid sit pa- ctum falis?

Hypallage?

Cur sal, aqua lustra- lis & ignis semper in tabernaculo?

2. Paral. 13.

Exergasia & bendia dse.

Quid sit pa- ctum falis?

Gen. 19. 26. Memorabi- lis statuam uxor in Lot. Iren.

Tertull.

Domus & mari è sale. Plin.

Sal nunquid liquecent; nec deficiat Pul-

Sap. 10. 7. 62. Pulchrè Salomon. *Incredibilis anime memoria, stans figmentum salis. Incredibilis pro Incredula.* Nomina in bilis terminata, quasi activa; sæpe passionem in Scriptura significant. Eccli. 2. 18. *Qui timent Dominum non erunt incredibiles* (idest, increduli) *verbo illius.* Idem cap. 16. 7. & 29-23. 33-41. 4. Baruch. 1. 19. & Tit. 1. 16. Ioan. 6. 45. *Erunt omnes docibiles Dei:* Græc. *Theodidactos*, hoc est, doctos à Deo, ut dicitur Isai. 44. 13. *Univerfos filios tuos doctos à Domino.* Ibid. v. 12. *Lapides desiderabiles:* Maluend. *Lapides beneplaciti.* Multoties econtrà sive uti: siquidem participia præteriti accipienda sunt pro nominibus in *bilis* 1. Reg. 22. 18. *Vestros vestitos Epbod:* pro *Vestibiles.* Ezechiel. 34. 29. *Suscitabo eis germen nominatum:* hoc est, nominabile, famosum. Idem ad illud cap. 39. 13. *Erit eis nominata dies, in qua glorificatus sunt Virgil.* 3. *Georg.* v. 5. *Illaudati Busfridit:* nimirum, illaudabilis. Sophocl. in *Philoct.* v. 535. *Intra inhabitatam* (habitatione impossibili, vel inhabitabilem) *habitationem & Euripid.* in *Ion.* v. 782. *Infandam, inauditam rem narras.* Figmentum ergo salis est uxur Lot. Philo Carpatius & Aben-ezra arbitrantur, feminam de cælo afflatam, igne sulphureo perustis ossibus in salis statum conversam fuisse. Actor de *Mirabil. sacr. scriptur.* lib. 3. cap. 11. à Deo allerit extensam materiam salant, quæ in omnibus corporibus inest, illamque reddidisse totam sal. D. Thom. quest. 16. de *Malo.* art. 9. ad 3. punitam fuisse à Deo huiusmodi novitate Angelorum ministerio. Alcim. Avitus, lib. 2. *Genesios.* v. 395. *Dirigere genas; pallor novus inficit ora;* *Lumina nec clausit, nec saltem concidit illo* *Pondere, quo pulsant collapsa cadavera terram;* *Sed stetit borrendo perlucens massa nitore* *Servavitque suam species decepta figuram.* *Ne facile nasses vitrum, lapis, anne metallum est* *Succedens homini, nisi sal gusta indicet ipso.*

Alc. Avit. 63. *Hand dissona pœna culpæ.* Sal etiam apud Ethnicos adhibebatur in pactis; signantes salis perpetuitate inviolabilia, perpetuæque fœdera; ex salis suapte naturas quippe quæ ex se corruptibilia sunt, sale perfricatione perpetua conservantur; & ideo quia non servavit pactum, uxor Lot in statum conversa salis, ut perpetuo esset statua, quæ fregit fœdera. Canit Sedulius, lib. 1. *Carm. Paschal.* v. 122. *Lot Sodome fugiente chaos, dum respicit uxorem* *In statum mutata salis, stupefacta remansit,* *In pœnam conversa suam.*

Lue. 17. 33. Hinc Christus dixit: *Memores estote uxoris Lot:* igitur uti accinit Mar. Victor. lib. 3. v. 755. *Coniux miserabilis ut Lot* *Lumina, quot vetitum, pavitans conversa referret;* *Et pœnas raptim violata lege subiret,* *In statum conversa salis.*

Mar. Vid. Sic luit curiosa delictum, postquam connata animis vetitum contra confurgere patet. Ad illam respicere iubet Salvator, ut sale illius sapiat quisquis frangendo legem supide desipit.

Alc. Avit. Ex tunc insipido mulier præventa reatu, *Plus salum sine mente sapit, qua pungere sensus;* *Exemplique potest salibus condire videntes.*

Subdit Alcim. Avitus, y. 402. 64. In sacrificijs & fœderibus olim sal appositum, ut vidimus ex Levit. 2. 13. *Quicquid obtuleris sacrificijs, sale condies, nec auferes sal fœderis.* Hoc est, in simila, condita oleo & sale, quæ victimæ cremandæ imponebatur. Super hæc cuncta effundebatur vinum, impositoque similia thure, subijciebatur ignis in holocaustum. Hoc erat quasi Dei convivium, in quo fas non erat, panem insulsum apponere. Sic ergo nota amicitia; & quia in pacto salis, perpetua; quasi utriusque per conditas epulas, esset mutua communio, & intima familiaritas. Similia Dei diabolus suo more inter Ethnicos ritum sparit. Primum apparebat in mensa salinum, quo apposito & unâ Deorum simulachris (de quo in *Ephemer.* die 13. Novembr.) mensa sacra fiebat. Valer. Maxim. lib. 4. cap. de *Paupert.* Unde Arnob. *advers. Gent.* lib. 2. in fit: *Sacras facite mensas* *Qui Camillorum appositu, & simulachris Deorum.* In sacris semper adhibitum sal. Plinius lib.

lib. 31. cap. 7. *Maximè tamen in sacris intelligitur auctoritas, quando nulla conficiuntur sine mola salsa.* Hoc munus erat apud Romanos Camillorum, vel Camillarum: de quibus Panvinius, lib. 2. de *Ludis Circens.* cap. 2. inquit: *Camilli sacrorum sanctiores ministri;* & Ioann. Argolus hic: *Camillus, idest, minister. Inter ministros Magorum Deorum apud Samothracas Mercurij minister Camillus appellatur.* Camilli olim dicebantur: illique accidit, quod de illa illustri viragine canit Virgilius 11. *Æneid.* v. 542. *Matrisque vocabit* *Nomine Camilla mutat à parte Camillam.*

Non alio proposito Homer. 9. *Iliad.* v. 214. *Sal sacrum dicit:* de quo fuscè Guillielm. Stackius de *Sacrific.* Gentil. fol. 98. *Mola salsa, aut thure comprecatur oportet:* Plaut. in *Ampbitr.* Act. 2. scen. 2. v. 108. Horatius lib. 3. *Carm. Od.* 23. v. 19. *Mollibit aversus Penatibus* *Ferre pio, & saliente mica.*

Persius, Satyr. 3. v. 25. *Puerum sine labe salinum.* Virgil. 12. *Æneid.* v. 173. *Dant fruges manibus salsas.* Ovid. 1. *Fastor.* v. 337. *Antè Deos homini quod conciliare valeret,* *Far erat, & puri lucida mica salis.*

Lucida mica: *Non sumptuosa blandior hostia:* ut dicit Horat. ubi dudum, v. 18. *Vel uti canit lib. 1. Satyr.* 2. v. 14. & ex illo Senec. *Epist.* 120. *Concha salis puri:* idest, nitidi, candidi, selecti & optimi. Quod *Salis* forem vocat Cato, de *R. rustic.* cap. 88. & Plin. loc. cit. *Favilla salis, qua levisima ex eo est, & candidissima:* appellatur & *fos salis.* Vide Turneb. *Advers.* lib. 7. cap. 23. & lib. 30. cap. 6. Ibid. Plinius dicit perspicuum; Sal scilicet Ammoniacum: *Similis alumini, ingratus sapore, sed medicina utilis: probatur quam maximè perspicuus.* lib. 18. cap. 3. *In sacris* (infit) *nihil religiosus.* Ita ergo indicabant Ethnici Deos sibi familiares, utpote eandem mensam cum hominibus habentem. *Insperebat sal, amplius quia amicitia symbolum: unde & hospitibus apponitur ante cibos alios, quod innuitur amicitia firmitas:* in fit Rhodigin. lib. 12. cap. 1. & Statius, lib. 4. *Silvar.* ad Sever.

Casta Genius, tutelæque mensa. 65. Perspicuo haud latet pactum salis, ex quo constat quo sensu aliquid conceditur vel donatur in pactum salis. Sal, uti vidimus, perpetuitatis est symbolum: *Sale* (ait Philo lib. de *Vicium*) *significatur æterna durabilitas.* Sal enim conservator est corporis secundo post animam ordine. Nam sicut anima causa est incorruptionis corporis; sic sal quàm diutissime tuetur ea, redditque quodammodò immortalia. Idem Macrobius lib. 7. *Saturnal.* cap. 12. *Omne corpus suapte natura dissolubile & marcidum est, & nisi quodam vinculo continetur, facile desluit.* Continetur autem, quando inest anima refrigeratione aëris, qua vegetantur receptacula spiritus; dum semper novo spirandi nutriantur alimento. *Id fieri sal admistus corpori: est enim natura siccus & calidus, & fluxum quidem corporis calore contrahit: humorem verò siccitate vel coërcet, vel exsorbet.* Altipulatur Plutarch. lib. 5. *Sympos.* cap. 10. *Iam etiam Specta, an ne illud quoque divini ei accesserit, quod mortuorum corpora à putredine liberans, & conservans diu morti reluctetur; nec patitur id quod mortale est, extinguere & dissipari.* Verùm sicut anima, quæ rerum est nostrarum divinisima, animantia continet, nec dissuere sicut corporis molem; sic salis indoles cadaveribus adiuncta, atque anime munus imitans, delabentia in tabem retinet, cohibetque & sustinet, continentiam partibus inter se, atque coniunctionem conciliando. *Qua de causa nonnulli Stoicæ dicunt carnem animatam, dum anima instar salis ad durandum sit aspersa. Vides fulguris ignem nos sacrum ducere & divinum, quod corpora fulmine litorum resistere in longum tempus cernamur putredini. Quid est ergo novi, si sale eadem, ac igni celestis præditum vi, veteres divinum crediderit: Haud alio intuitu sacerdotes Ægyptij abinent in totum à sale, ut ait idem ibid. & mortuos sale conluit. Adstringit sal, siccatur, alligat, putrescentia quoque corpora ita vendicat; ut ea durent per secula: quod Ægyptiorum comprobant instituta, quibus mortuos sale condire, moris fuisse, planè Herodoto credimus.* Ita Rhodigin. lib. 6. cap. 1. *Causa ex dictis subest: etenim sicut anima sal vivis, ita sal anima mortuis.*

66. Sal ergo perpetuitatis est index, munusque seu donum in salis pactum est perpetuum: at quia in pactum salis liberè concessum; apparet omnino conditionatum: iu pactum utique salis sonat idem ac cum grano salis, uti dixi hic *Tautolog.* 6. n. 23. *Cum*

Panvin. Argol.

Virgil.

Quid mola salsa?

Plaut. Horat.

Ovid.

Quid salis lucida mica?

Flos salis Plin.

Cæd. Rhod.

Stat.

Philo. Sal cur dicatur divinum? Macrobi.

Cur animæ cadaveri? Plutarch.

Cæd. Rhod. Ægyptiorum cadavera sale condita.

2. Paral. 13. 5. Num. 18. 19.

Cum

Cum grano salis tam Davidi, quam Aaroni promissa munera regia & sacra: ceterum conditionate, quatenus donum esset sibi, in filijs quoque æternum, modò ab illis haud irritum pactum. *Hac donatio Dei vocatur pactum* (ait Alap. in Numer. 18. 19.) *quia erat conditionata & cum onere donatarij. Vtissimum enim sacerdotis hac dona recipientes, obligabantur servire Deo & Tabernaculo.* Contractus, seu pactum propriè dicitur, quando obligatio ex consensu hinc inde intervenit. *Si unum ex his deficiat, contractus non operatur efficaciter.* Bald. *Consil.* 104. Videtis Tufch. verbo *Contractus & Pactum.* Quare sicut munus implentes proculdubio obitori dignitatem, atque gradus celsitudinem; sic ab obligationibus declinantes, bona amissuri, decedentes à cogitationibus suis. Aptè in huiusmodi propositum quadrat falis Ammonici proprietates. *Apertè de eo proditur* (infit Plin. quo supr. n. 64.) *quòd levisissimum intra specus suos: in lucem univèrsam prolatus, vix credibili pondere ingravescat.* Sal qui in pacto videtur præ dignitatibus, honoribusque leve; si rescinditur fædus onere incredibili grave: igitur accipiunt gratis dignati ignominiam, unde decerpserant celsitudinis gloriam, Qui ita falis extollitur, infatuatur. Floridè Sætan. *Satyr.* 1. v. 9.

Factam ut sale multo
Insulsum caput aspergam.

Seitan.
Cæl Rhod. 67 Sicut enim sal fecunditati servit, si commode mistum telluri pagorum inest, propter naturalem fertilitatem (ait Cæl. Rhodigin. lib. 12. cap. 1. & latè Plutarch. loc. cit. *Sympos.*) haud secus aridum, seu solum per se sterilitatem feracibus etiam regionibus infert. Hac enim metaphora quod viret & floret, ut evanidum sine fructu quasi sterile signetur; dicitur Psalm. 106. 34. *Terram fructiferam in saluginem à malitia inhabitantium in ea.* Idem apud Ierem. 12. 4. & Ezechiel. 47. 11. de aquis ex se fecundis, propter habitatorum iniquitates, fulminatur: *In salinas dabantur; quippe nullum fructum ferent, quæ prius fecundantes regionem, reddebant divitem.* Omnis locus in quo invenitur sal, sterilis est, nihilque gignit. Plin. ubi supr. & Siraides cap. 43. 21. *Gela sicut salem effundet super terram.* Sic protectò intelligitur illud Salomonis, de quo num. 62. *Quibus in testimonium nequitiæ fumigabunda condit* (ait Cæl. Rhodigin. lib. 12. cap. 1. & latè Plutarch. loc. cit. *Sympos.*) haud secus aridum, seu solum per se sterilitatem feracibus etiam regionibus infert. Hac enim metaphora quod viret & floret, ut evanidum sine fructu quasi sterile signetur; dicitur Psalm. 106. 34. *Terram fructiferam in saluginem à malitia inhabitantium in ea.* Idem apud Ierem. 12. 4. & Ezechiel. 47. 11. de aquis ex se fecundis, propter habitatorum iniquitates, fulminatur: *In salinas dabantur; quippe nullum fructum ferent, quæ prius fecundantes regionem, reddebant divitem.* Omnis locus in quo invenitur sal, sterilis est, nihilque gignit. Plin. ubi supr. & Siraides cap. 43. 21. *Gela sicut salem effundet super terram.* Sic protectò intelligitur illud Salomonis, de quo num. 62. *Quibus in testimonium nequitiæ fumigabunda condit*

lud Salomonis, de quo num. 62. Quibus in testimonium nequitiæ fumigabunda condit (ait Cæl. Rhodigin. lib. 12. cap. 1. & latè Plutarch. loc. cit. *Sympos.*) haud secus aridum, seu solum per se sterilitatem feracibus etiam regionibus infert. Hac enim metaphora quod viret & floret, ut evanidum sine fructu quasi sterile signetur; dicitur Psalm. 106. 34. *Terram fructiferam in saluginem à malitia inhabitantium in ea.* Idem apud Ierem. 12. 4. & Ezechiel. 47. 11. de aquis ex se fecundis, propter habitatorum iniquitates, fulminatur: *In salinas dabantur; quippe nullum fructum ferent, quæ prius fecundantes regionem, reddebant divitem.* Omnis locus in quo invenitur sal, sterilis est, nihilque gignit. Plin. ubi supr. & Siraides cap. 43. 21. *Gela sicut salem effundet super terram.* Sic protectò intelligitur illud Salomonis, de quo num. 62. *Quibus in testimonium nequitiæ fumigabunda condit*

Tertull. *Occidit illa prior feritas, quam prospiciens Loti Nullus arat frustra piceas fuligine glebas. Semiperempta etiam si quæ illic iugera, letas Autumni conantur opes, facile optima sese Promittunt oculis pira, persica, & omnia mala; Donec carpuntur: nam protinus indice tactum Solvitur in cinerem, sit vana favillaque pomum.*
Solin. Etiam exteros non latuit huiusmodi clades, faciesque telluris. Pomum quod gignitur (ait Solinus, cap. 38.) habeat licet speciem maturitatis, mandi tamen non potest: nam fuliginem intrinsecus favillatiam ambitio tantum eximia cutis cobibet; qua vel levi pressa tactu fumum exhalat, & fatiscit in vanum pulverem. Tacitus quoque 5. *Histor.* cap. 7. *Cantha* (infit) spontè edita, aut manu sata, sive herba tenuis, aut fiore, seu solitum in speciem adolere, atra & inania velut in cinerem vaneunt. In testimonium igitur fœderis fracti stat uxor Lot figmentum salis, & regiones steriles mare saluginis; ut constet quam amarum dereliquisse Dominum, maxime in his quæ hominibus concessa gratis in pactum salis: quandoquidem munera data in optabile commodum, adinstar Sodome fructus vel levi tactu convertuntur in fumum. Hinc dicitur Davidi: *In æternum servabo illi quod promisi, nimirum, Thronus eius, sicut Sol.* At datum munus regis celsitudinis filijs illius cum grano salis;

lis: etenim si dereliquerint legem, vultabo in virga. Psalm. 88. à v. 29. Vide dicta citè *Tautolog.* 6. n. 3. ubi ad rem plura.

68 Addere etiam possumus morem priscum, qui etiam nostris observatus temporibus; scilicet, civitates oppidaque seminari sale in notam infidelitatis. Ita Sichima destructa ab Abimelech, ut sal in ea dispergeret. Iudic. 9. 45. in odij, detestationisque indicem: *Hoc autem denotabat sterilitatem, quoniam ex sale nullus fructus nascitur:* subdit Theodoret. hic *quæst.* 17. Hinc Hieronym. in *Matth.* 5. ait: *Certe legitimus in Scripturis, urbes quasdam ita (Alij, Ira) vultorum sale seminatæ, ut nullam in ipsis germin sciretur.* Plures refert Abulens. in loc. *Iudic.* *quæst.* 45. Mediolanum exaratum vomere, conspersumque sale, ann. Domin. 1162. scribit Carol. Sigonius de *Ital. regn.* lib. 13. & 14. Nonnunquam ob crimen supremæ læsæ maiestatis, in opprobrium, ac sedifragorum supplicium. *Maledictus homo, qui confidit in homine, & à Domino recessit cor eius: erit quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum; sed habitabit in siccitate in deserto, in terra saluginis & inhabitabili.* Ierem. 17. 6. & Sophon. 2. 9. *Moab ut Sodoma erit, & filij Ammon quasi Gomorrah, sicutas spinarum, & acervi salis.* Pridem Moyse Israëlitis, ut recordantur fœderis pacti, ne ullo modo frangerent, quod pepigere; meminuit Irasg. sperare turæ. Terram Dominus sulphure & salis ardore comburens; ita ut ultra non feratur, nec virens quippiam germinet in exemplum subversionis Sodome & Gomorrah, &c. Deuteroh. 29. 23. *Causam illic, v. 25. profert: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepiguit.* Haud aliter munera promissa à Domino in pactum salis. *Si ipsa Davids progenies salem adhibeat, neque percussum fœdus corrumpere; atque tabescere permittat:* inquit Doctiss. Sanctus in loc. cit. *Paralip.* n. 4. *Altas, quod in viridi obtervantia floret, sine sale sanè foetet: eritque sine fructu, quod servato fœdere ferax, & fumus quo non videbitur prisca undecunque fertilitas.* Tertullian. quo supr. v. 129.

Hinc atro horrore faville.

Hincque situ cano cineres incendia signant.

69 Ex prædicto ritu, & sale in pacto, cogitabam, nescio an commode, an Deus intenderit indicare Israëlitis servituti modum; cum pervenisset totus populus in celsitudinem, quam nec cogitare quibat: nimirum ex servitute Pharaonica in libertatem, qua Synagoga tota in sponsam est electa. Hoc fecit Deus cum illi educi ab Ægypto fuissent; ut dicitur, *Exod.* 19. 5. iteraturque Deuter. 14. 2. & 26. 18. magisque exprimitur, cap. 7. 6. ubi: *Populus sanctus es Domino Deo tuo: te elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt super terram.* In idololatriam proni erant omnino: fecit Deus illos gratia sua populum suum, per fœdus, quod quidem dicitur & propriè Sal, quoniam in quo loco nascitur, nihil præter illum gignitur. Unde ut notetur nova creatura sit pactum salis. Ut enim fœdantur aquæ, quæ populi multi, vas novum inferendum, in quo sal. *1. Reg.* 22. 20. Sicce, quia in terra sal aspergitur, ut natum siccet, nec novum germin nascatur; Deo ita corde toto servendum ex pacto salis: idest, siccis, recisis, evulsiis cunctis prioribus, ad cultum idolorum pertinentibus; quin possint configurari prioribus ignorantie desiderijs, ut Tabernaculum Dei sit cum hominibus, & ipsi populus eius sint, & ipse Deus cum eis Deus etiam illorum. Haud alio intuitu, quam ut renunciemus satanæ, nobis ante baptismum datur sal. *In Christo enim Iesu neque circumciso aliquid valet, neque preputium; sed nova creatura.* Galat. 6. 5. *Canit Lactant. Carm. Paschal.* v. 259.

Quos habuit pœnale Chaos iam reddidit iste,
Et quos mors peteret, hos nova vita tenet;
Candidus egreditur nitidis exercitus undis,
Atque vetus vitium purgat in anne novo.

70 Adendum etiamnum in Ethnicorum fœdera, an in illis ad lucem aliqua occultatur notitia. Apud Macedones patrio ritu, quod sanctissimum vult haberi, sic inibat (ait Quint. Curt. in *Alex. hist.* lib. 8. cap. 3.) *ut panem gladio divinum uterque libaret.* Apud Arabes, ut diximus in *Ephemer.* die 16. Ianuarij, misto utriusque contrahentis sanguine, vel illorum primoribus digitis tinctis in cruore illius principalis fœderis testis, & etiam septem lapidibus illo sanguine aspersis, invocatisque Dijs; fiebat solemnissimum pactum. Vide Ludovic. Godofred. in *Archeontolog.* *Cosmica,* & Pier. Valerian. *lib.* 35. *cap.* 25. Diximus de Parthis hic *Tautolog.* 4. num. 12. Hinc fœdus dictum, eò quod in paciscendo fœdere hostia necaretur. *Fœtus verb. Fœtus.*

Tom. V.

Yyy

dus

Alapid.

Rei in salis pactum obsecra. idem ac conditionata. Condilio salis Ammonici. Plia.

Seitan.

Cæl Rhod.

Pl. 106. 34. Terra ubi sal. nihil gignit. Plin.

Sap. 10. 7.

Fructus fœdit est spec. Sode. pulchri Sodome. Ioseph.

Tertull.

Solin.

Tacit.

Iudic. 9. 45.

Theodoret. Hieronym.

Civitates seminatæ sale.

Sal signum sterilitatis.

Sanct.

Tertull.

Cur in sale fœdantur populi à Deo sibi electus.

Cur baptizandi datur degust. dum sal.

Lactant.

Q. Curt. Forma paciscendi apud Macedones.

Apud Arabes.

aus, & Stuck de Gentil. sacrificijs, fol. 108. Virgil. 8. Æneid. v. 639.

Pōst istam inter se, post certamine, Reges
Armati Iovis ante aram, paterasque tenentes
Stabant, & casâ iungebant fœdera porcâ.

Virgil.

Unde dicitur
factum

Hac de causa dicitur pro pacifici, fœdus ferre, icere, percutere. Forma describitur à Tito Livio, lib. 1. sect. 75. Feclialis, qui erat M. Valerius, Audi inquit Iupiter: populus Rom. prior non deficiet: si prior defecerit publico consilio dolo malo, tu illo die Iupiter populum Rom. sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam; tantoque magis ferito, quanto magis potes, pollesque. Id ubi dixit, porcum saxo silice percussit. Inde ortum adagium, Inter saxum & sacrum; ut observat Erasim. Cbil. 1. Cent. 1. n. 15.

Iupiter Ul-
tor seu Ve-
rovis.

Niger.

Huiusmodi contestatio fiebat coram simulacro Iovis Veiovis, vel Urtoris, de quo nos egimus, die 7. Mart. in Ephemer. Imago indicabat propositam: igitur fulmen utraq; manu continebat; tanquam ad pœnas periuro capiendas, esset paratissima. Ita Chartar. in Iove, fol. 103. Tunc etiam Iupiter dicebatur Niger, ut esset Pluto. Sil. Italia. lib. 8. Punic. bell. v. 116. Sicque quia tela in fœdistragos & celo torquebat, dum Æneâ respōdit Latinus in fœderis firmitatem, effatur apud Virgil. lib. 12. à v. 197.

Virgil.

Ritus pro
testationis
in fœdus.

Hæc eadem Æneâ, terram, mare, sidera iuro
Latoaque genus duplex, lanamque bifrontem,
Vinq; Deum infernam, & diri sacraria Ditis.
Audiat hæc genitor, qui fœdera fulmine sancit.
Tango aras, mediisque ignes, & Numina testor:
Nulla dies pacem hanc Italij, nec fœdera rumpet;
Quo res cunque cadent: nec me vis ulla volentem
Avertet, non si tellurem effundat in undas
Dilavio miscens, cœlumve in Tartara solvat.

Serv.

Aliquando
sacrificia
Erbimcorum
tacta de cae-
lo.

Pausan.

Lucan.

Servius in illud, Qui fœdera fulmine sancit, haud accipit pro pœna in periuros à Iove immilla; sed ait: Sancit, confirmat, sancta esse facit; quia cum sunt fœdera, si corruptio fuerit, confirmantur: vel certe, quia apud maiores ara non incendebatur; sed ignem divinum precibus eliciebant, qui incendebat altaria. Si aliquando factum, factum na demonis arte, ut illud quod refert Plutarch. in Paul. Æmil. cum esset Amphipoli. Ibi sacra faciente fulmen aram percussit, sacraque combussit. Pausan. cap. 14. de Seleo, primo Syriæ rege, Alexandri comite, inquit: Cum enim ex Macedonia cum Alexandro profecturus Pelæ Iovi sacrificaret; ligna aris imposta ultro ad Dei simulacrum accesserant, nullisque subiectis ignibus accensa sunt. Homer. 12. Iliad. v. 177. Circa murum ignis accensus est divinitus. Lucan. 3. Pharf. v. 506.

Turneb.

Aristoph.

Transibant
pacifcentis
per mediam
cœlam vi-
tium.

Ezech. 16.
40.

Venditare quibat pater mendacij, quod Deus sæpe fecerat mirabilis in sanctis suis. Levit. 9. 24. 3. Reg. 18. 38. 2. Paralip. 7. 1. & 2. Mach. 1. 22.
71. Aptius ulurpat Fœdera fulmine sancit, pro vindicta fidei publicæ læsæ, qua-tenus è celo, quo coram iuravit, tacti quandoque fœdistragi. Sancit igitur fœdera fulmine, qui fulmine vindicat id, quod contra formulam & religionem iuriviarandæ commissum est: nam animadversio in fontes, iuris sanctio & conservatio est: inquit Turneb. lib. 25. Advers. cap. 9. Hocine fulmen nonnunquam sequitur peridos, perduellioneque ultionem è celo fugientes. Aristophanes in Nubib. Act. 3. scen. 1. v. 7. ait: Fulmen enim plant Iupiter in periuros mittit.
Hinc olim etiam mos apud Orientales (ut observat Smetius in 2. Fastor. Ovidij) transeundi per mediam victimam cœlam; signantes sic profcindendos, quiquâ à fœdere deficerent, sicut Macedones gladio secantes panem, & Arabes sanguinem proprium mitentes. Lapidem septem tingebant, ut testes essent, si claudicaret fides; ipsique essent simul instrumenta, quæ vitâ privaretur fœdistragus. Clarius modò intelligitur, quod Dominus dicit de Synagoga, sibi in sponsam assumptâ cum nec esset aqua lota, nec sale salita, & post rot muneribus dignata; apparuit adultera; Lapidabunt te lapidibus. Lapidabantur adulteræ, ut conitar Ioann. 8. 5. Etiam apud Ethnici, ut legitur in Mimis Labetij, v. ult. ubi:
Uxorem tuam & novercam meam à populo consecrari lapidibus video.

Sicque hic memorantur lapides, q. d. Deus: Ipsis hic testes tuæ felicitatis in desponsationis articulo, erant instrumenta supplicij fœdere fracto. Sic enim hæc & foror

suis

Eius adulterat e sunt; & ut conflet pactum ab illis percussum, Arabum adinstar, san- Ibid. cap. 23 45.

72. Ritus imprecationum in fœderibus pater ex Virgilio lib. 12. cit. à v. 175.

Suspiciens cœlum, tenditque ad sidera dextram,
Tum pius Æneâs stricto sic ense precatur:
Eß nunc Sol testis, & hæc mihi terra precanti,
Et pater Omnipotens, & tu Saturnia Iuno,
Fontesque, fluviosque voco, quæque atberis alti
Religio, & que cœrulea sunt Numina ponto.

Virgil.

Ovidius, lib. 6. Metam. fab. 7. Audiât hoc atber, & si Deus ullus in illo est. Euripid. Ovid. Iphigen. in Aulid. v. 365. Hic ipse air est testis, qui de te hæc audivit. Virgil. Eclog. 5. Imprecatio- v. 21. Vos corylli testes, & flumina Nymphis. Ennius Satyr. 3. v. 17. Testes lati cam- nus in fœde- pi. Horat. 4. Carm. Od. 4. v. 38. Testis Metaurum flumen. Catullus de Nupt. Pelæi & Thetid. v. 357. Testis erit unda Scamandri. Insensibilia testari, vel apponere pro tes- tibus, videmus in sacra pagina. Testes invoco hodie cœlum & terram; dixit Moyses, Deuter. 4. 26. & 30. 19. cum de pacto Dei cum Israëlitis ageret, illorum cavens per- fidiam; additque cap. 32. 1. Audite cœli quæ loquor: audiat terra verba oris mei. Item qui fugerant à facie Antiochi, protulerunt: Testes erunt super nos cœlum & terra.

Imprecatio-
nus in fœde-
ribus.

Insensibilia
olim prog-
cabantur in
testes fœde-

Psal. 73: 3

Levare ma-
num, pro
promissione,
& ultione.
Deuter. 32.
40. 41.

1. Mach. 2. 37. Similiter in testificationem levare manum in cœlum. Angelus levavit manum suam ad cœlum, & iuravit per viventem in sæcula seculorum. Apocal. 10. 5. rii. Alia exhibuimus Tautolog. 6. n. 29. Adi. Deinde Levare manum pro ulticis; quasi fieret ultio eodem ritu, quo promissio. Leva manus tuas in superbis eorum. Psal. 73. 3. Ecce ego levo manum meam super eos, & erunt præda his, qui serviebant sibi. Zachar. 2. 9. Idem Iob. 31. 20. Eodem vindictæ typo dicit Dominus fœdistrage, adul- ter Synagogæ, Ezechiel. 16. 27. Ego extendam manum meam super te: lucisque quæ- cunque prolabo ipsonum deserens, deliquisti: etenim levabo ad cœlum manum meam, & si acuero ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea; reddam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me retribuam. At quo gladio? Dicit: Gladium ultorem fœderis mei. Levit. 26. 25.

Levare ma-
num, pro
promissione,
& ultione.
Deuter. 32.
40. 41.

Quis nam audeat leges vibrato imponere ferro?
Inflamata semel nescit misecere virtus.
Spontè volant: ultrixque manus mucrone furenti
Ducitur, & sicum gladium vagina recusat.

Claudian.

Succinic Claudian. lib. 2. in Rufin. à v. 230. & Sil. Ital. lib. 11. Punic. bell. à v. 320:
Conficere ense paro, atque avulsim ferre Tonanti
Reçtoris Lybici victor caput. Hic erit ille,
Qui polluta doli iam fœdera sanciet ensis.

Sil. Ital.

Haud aliter placatur Iupiter nisi eade periuri, peridi & infidi; ut sanguine compleat sanguinem victimæ cesæ pro pacto in fidem inviolabilem contrahentium. Unde Lucan. lib. 7. Pharfal. v. 351. & lib. 9. v. 1021. ostentato per ludibrium Pompeij capite, canit:

Ultio in præ-
varicatores
fœderis.

Lucan.

Hoc tecum percussum est sanguine fœdas.
Romanas sancire volent hoc sanguine leges.

Nullus in rem præ Virgilio describente mirificæ, pulchreque cruciamina perduellis Metij Suffecij (de quo fuscè Dionys. Halicarnass. lib. 3. Antiq. Rom. cap. 20. 22. 23. & 26.) in clypeo à Vulcano sculpta, Æneid. lib. 8. v. 642.

Virgil.

Haud procul inde cite Metiam in diversa quadrigæ
Distulerant (at tu dictis Albane maneres)
Raptabatque viri mendacis viscera tellus
Per silvam, & sparsim vorabant sanguine vepres:

73. In signum cladis expectæ, cui obnoxij fœdistragi, pilos victimæ mactandæ secabant in ignemque proieciabant.

Idem;

Quatuor hic primum nigrantes terga Iuencos
Constituit, frontique invergit vîna sacerdos:
Et summas carpens media inter cornua fetas,
Ignibus imponit sacris.

Idem refert, lib. 8. v. 243. Iuno pacifcentes suos capillos secabant, offerebantque cum pilis victimarum, ut simul igni traderentur. Sicut enim pili calore contrahuntur, igneque rediguntur in nihil; ita significabant puniendos, qui qui deficerent à pacto

Cur pilos
victimæ &
capillos
proprios
proieci-

Tom. V. Yyy 2

in fœdere proiecti in flammis, ad nihilum redacti, tacti à zelo Iovis Ultoris. Si flammâ ietum fœdus, in refractarios, ut dicit idem, lib. 12. v. 573.

Ferte facies prope, fœdasque repositæ flammis.

Appositæ Turnebus, lib. 19. Adversar. cap. 17. inht: Que immolationis sunt, ad hominum mortem trabuntur. At de huiusmodi ritu; cuiusque significatione, late egimus Tom. 4. Tautolog. 1. num. 30. Ritos varios apud Nationes iuramenti & pacti invenies apud Alexandr. ab Alex. lib. 5. cap. 10. & ibi Tiracuell.

74 Sicut apud Ethnicos per ignem & fulmen notatur pactum, & in fœditragis indeclinabile supplicium; sic in sacris pactum fit sale, & in pactum salis fit sponsio: ita ut observantia pacta fit sal fœderis, quo conservetur promissum sine corruptione ullâ: sin autem tota honoris promissi moles præceps in ruinam cadat, ac sicut sal in aqua fatiscat & evanescat. Propterea priscum proverbium (de quo Eras. Chil. 1. Cent. 7. n. 81.) Salem vobens dormis? In re discrimine plena, qui oscitanter agit, perit; sicut sal humiditate aëris illum ambientis. Hac enim de causa in sacrificijs & fœderibus Ethnicorum etiam sal adhibebatur. Unde Æschines (apud eundem, Chil. 4. Cent. 9. n. 80.) est frigidæ habitus legatione casâ, haud in exteros fœdere ligatos excanduit, dicens: Se plurimi facere Civitatis salem. Præterea etiam ritus fuit, salem post mittendî in aquam. Mos erat in aquam salem conijcere: inquit Ioann. Spondan. in 1. liad. Homer. v. 313. & Natal. Comes, lib. 1. Mytholog. cap. 14. Modulatur etiam Tiresias apud Theocrit. Edyl. 24. v. 95.

Primum sale mistam, iuxta ritum Ramo virenti olive coronatam, inspergite puram aquam.

Commodè in prognosticum felicitatis primò, ut sit stabilis, intercedit sal in fœdus: deindeque in aquam conijcitur, qua liquefcit, & disparet; ut præ se ferat effectus perficite fidei: equidem qui à fœdere percusso voluntariè recedunt, invitè irè ad nihilum rediguntur. Pactam salis & in salis pactum; quippe si per sal asperitatis acrimonia, culpæque pœna, transgressorum etiam signantur cruciamina; dum priora gravia, addito salî sale, prævaricatoribus erunt profectò graviora. Minatur Deus, in dolentem Synagoga prospiciens, Levit. 26. Quod si contempseritis, ut non faciatis ea, que a me constituta sunt, & ad irritum perducatis pactum meum: ego quoque hæc faciam vobis. Peribitis, & hostilis vos terra consumet. Dolorem super dolorem addam, & vulneribus ex sale sal applicabo, defricans vulnera & ulcera gravia, ita ut fiat sicut mare contritio tua. Vino madentes, ac planè deliros oleo (imò aceto) misto sale curari; asserit Rhodiginus lib. 6. cap. 1. Synagoga verò paupercula & ebria non à vino. Itat. 51. 21. Ah! Semper procax & inverecunda nec præceptis flexa, nec supplicijs emendata, semper iacuit idololatriæ fœce ac sordibus immunda, nequitia conspurcata; quasi nec fuisset in salutem aqua lota, nec sale salita. Unde Maluend. nerveose legit: & saliri fieri, non saliri facta fuisti.

75 Versiones textus principis iam Literæ intextæ. Sciens scito. Caietano placuit gerundium, itaque legit: Sciendo scies. Maluendæ infinitivum: Cognoscere cognoscas. Tigur. Certissime scies. Augustin. Sciendo scias. Gregor. Scito, scito. Ut ergo sciamus quid & quomodo sciendum, percipere debemus didascalicum studium.

ADINATON EXEGETICUM.

- 1. Sciens scito. Quorsum duplicata scientia? Est speculativa, & etiam practica. Constituitur David in chiliarum, inter eos qui vivebant more Gentilium: dicitque illi Princeps, quod cognoscens cognoscat, quale munus tunc in ordinem suscipiat; speculativè facile, verum in usu difficile: quandoquidem corde vario, indomabili genio, cognosceret practicè quantum discrimen, pravos exleges velle reducere in ordinem.
- 2. Sciens nunc scito. Scientia & scientia? Utique. Quæ igitur scientia scientiæ? Cognitione scientiæ in perfectionem vitæ. Extra huiusmodi tractum, in scientia ignoratur quod sciendum; additurque meditantè scientia scientiæ rationis, ut studium sit virtutis: igitur summa scientia sine virtutis forma, perfectissima ignorantia.
- 3. Sciens scito.

Epilog. ex. curs.

Exod. 16. Sap. 16.

DIDASCALIA PRIMA.

Qui non arridet malis, multatur publicus hostis.

Pravorum subditorum conditio.

Sucton.

Insolentes & procaces.

Seneca.

Deir.

Labor quæritur Prætorum!

Exod. 16. Sap. 16.

PLorant temporalem in regimen fortem, qui nequeunt se iuges revocare in regimen: equidem pravi subditi, voluntatis atque voluptatis studiosi, semper incubuerunt legi; ut nullam subiectionem in subiectione haberent, & iugum quia iugum pro relaxatione excuterent. Cogitant sibi sociorum conciliatæ gratiam per inurbanitatem & insolentiam: magisque cedit plausui, præfente impudentia & Superiore. Helvidio Prisco, qui solus privato nomine Vespasianum salutaverat (inquit Sueton. in eo, cap. 15.) & in Pratura omnibus edictis sine honore ac mentione vitæ transmisserat; non ante successerunt, quam altercationibus insolentissimis pene in ordinem redactus. Plus intumuit Priscus redactus in ordinem expertulque est Vespasianus non subditum, sed procacem: qui quidem indulgentia pervicax insolebat, & ferivitate magis in amentiam properabat. Misera utique fors, qua lapsus in odium & tenore & prætermissione legum. Regnare non vult, esse qui inoffensus timet. Stimul ista mundi Conditor posuit Deas; Odium atque regnum. Accinit Senec. in Thebaid. v. 654. subditque Del. in eiusdem traged. Oedip. v. 703. Natura cunctis odio, qui vel minima ex parte libertatem minuit. Incircò Princeps odia prorsus vitare non potest, quanvis id agat, ut nemo illum meritò oderit; erunt tamen semper qui oderint. Cautè indicitur, dum odium gratis proponitur: igitur subditi sollicitant à legibus libertatem, quia arbitrantur servitutem, vivere secundum legem. Brevius dicam: Nullum placet illegibus habere vel optimum Superiorem, nisi propriam voluntatem. Vellet, ni fallor, pravorum inflexibile cor regentem uti Manna: de celo lapsum, dulcissimum, commodum, quem atterere, corrère, coquere & recoquere possent, ad libitum vorarent, et si placeret, vomerent, imò si displiceret; qui uti servus publicus (ubi in ministerium interpellatur) deserviens uniuersusque voluntati, ad quod voluerit quisque, converteretur: insuperque si falli-

Nam. 11. 3 v. 6. & 214

Nunquid inprobis placere possit.

Publ. Senecæ.

Subdit quando in natic?

Quid plus? Ut rampantur, implere manus, & relinquere uti fatuos & stolidos. Retuli apologum Cleobuli, Tom. 1. T. 3. D. 5. n. 5. Nimirum Lunam insanire pro culta splendido, corpori lucido à matre Latona aptando, cuius votum mater ridebat, quò filia magis instabat. Luna tabescebat morâ, & aures matris verberabat instantia; nec recessit, quousque percita Latona inuisit, ut se cognosceret. Apagè fatuam vacuitate plenam: necdum excelsisti à mamma? Parcè ista mater, est! irreperit malacia. Quid & quorsum parcè ista? Non te pudet hæcine vel cogitare? Pigeat: vel conditionem mutaveris, vel ne petiveris. Quorsum ad unguem ornatus, si videtis modò crescens, modò deficiens, modò curvata, modò divisa, quandoque orbe pleno, quandoque nullo, iam humilis, iam excelsa, iam gravida, iam obscura, iam conspicua, iam admota celo, iam proxima mundo: apagè, heri errabas senescens, & hodie buccesfluens lucet? Quo: modò vestis apta possibilib, si nunquam in eodem statu permanes? Nec par, aut eadem nocturna forma Diana. Esse potest usquam, semperque bodier. Ovid. ma sequente, Si crescit, minor est: maior, si contrahit orbem. Quolibet modo errabimus. Vestis utique eidem, non eidem, erit acta, vel superflua.